

Оксана Овчарук

*доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник,
зав.відділом, ІЦО НАПН України, м.Київ
oks.ovch@hotmail.com*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТУ САМООЦІНЮВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Ключові слова: самооцінювання, вчитель, цифрова компетентність, післядипломна освіта

Підтримка сучасного освітнього середовища закладів загальної середньої освіти є нагальним завданням системи освіти. Основою такого середовища сьогодні є цифрові технології, що підтримують дистанційне навчання школярів. Важливу роль у організації та реалізації дистанційного навчання здійснюють вчителі, які повинні володіти цифровими технологіями навчання та на практиці ефективно здійснювати навчання. Саме цифрова компетентність, як ключова категорія посідає нині центральну роль у загалі професійних якостей вчителя.

Серед зарубіжних авторів, що піднімають питання самооцінювання фахових компетентностей вчителя, слід виокремити таких: Дж.Бейлі (Gerald D. Bailey)[5], Х.Андрате (HeidiL.Andrade)[4], Р. Тежейро (Tejeiro, R. A.) Ж.Гомес-Валеціло (J. L Gomez-Vallecillo), М.Пелегріна (M. Pelegrina)[6] та ін. До вітчизняних авторів, що піднімають питання самореалізації та самооцінювання професійних компетентностей вчителя на акмеологічних засадах слід віднести Л.Рибалко, Р. Черновол-Ткаченко, Т. Куценко[1], О.Ярошенко, О.Нікулочкіна та ін. Питання розвитку цифрової, інформаційно-комунікаційної компетентності як складової професійної компетентності вчителя на основі компетентнісного підходу розглядають у своїх роботах І.Воротникова, О.Гриценчук, І.Іванюк, О.Кравчина, І.Малицька, М.Лещенко, С.Литвинова, Н.Морзе, О.Овчарук, О.Спірін та ін. Проблеми оцінювання інформаційно-комунікаційної компетентності вчителя та учня в умовах цифрового середовища досліджені у роботах Н.Басараби, В.Бикова, І.Ветрова, О.Соколюк, О.Пінчук, В.Лапінського, Л.Карташової, М.Лещенкота ін.[2].

Для підтримки вчителів в умовах війни Інститут цифровізації освіти НАПН України розробив та впровадив інструмент самооцінювання цифрової компетентності вчителя, провівши низку досліджень протягом 2020,2021 та 2022 рр., під час яких було визначено потреби та готовність вчителів до використання засобів ІКТ та визначено рівень їхньої цифрової компетентності засобами самооцінювання. Вони включають в себе блоки запитань, що дозволяють вчителю за допомогою відповідей знайти найбільш близькі для них позиції щодо особливостей використання ними

інструментів ІКТ для створення цифрового освітнього середовища та здійснення навчання учнів.

Проведені опитування дозволили виявити 10 основних проблем та викликів, з якими сьогодні стикаються вчителі під час організації та впровадження на практиці дистанційного навчання, а саме: недостатнє матеріально-технічне забезпечення учнів; відсутність якісного інтернету; брак часу через збільшення навантаження для вчителя; недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення закладів освіти; низький рівень самоорганізованості та мотивації учнів; відсутність підтримки з боку батьків; недостатній рівень цифрової компетентності вчителів; труднощі з дистанційним навчанням учнів початкової школи; психологічні труднощі під час дистанційного навчання; зниження рівня якості надання освітніх послуг[3].

На основі проведених досліджень було розроблено онлайн-анкету для самооцінювання з метою визначення рівня цифрової компетентності вчителя. Пропонується використати рівні цифрової компетентності, які запропоновані Європейською Рамкою цифрової компетентності для громадян (European Digital Competence Framework for Citizens, DigComp 2.0). Рамка включає такі рівні: базовий користувач, незалежний користувач, професійний користувач. Вона окреслює п'ять сфер цієї компетентності: інформація та цифрова грамотність, комунікація та співпраця, створення цифрового контенту, безпека, вирішення проблем. Саме за цими сферами та рівнями побудовано блоки питань для самооцінювання педагогічних працівників[3].

Сфера застосування інструменту це система післядипломної педагогічної освіти, заклади загальної середньої освіти, наукові установи, що досліджують проблеми розвитку професійних компетентностей педагогічних працівників.

Не менш важливим є питання організації опитування та проведення самої процедури опитування та аналізу отриманих даних. До процедури, що забезпечує проведення опитування та впровадження інструментів самооцінювання цифрової компетентності вчителя, відносяться: підготовка анкети (інструменту), інформування цільової аудиторії, опрацювання результатів; виокремлення рекомендацій та удосконалення інструментів самооцінювання професійних компетентностей вчителя.

Таким чином, використання інструменту самооцінювання цифрової компетентності вчителя сприяє виявленню проблем та стану готовності педагогів до використання цифрових інструментів для організації освітнього процесу та створення цифрового інформаційно-освітнього середовища в школі. Водночас інструмент самооцінювання може бути застосований у системі післядипломної педагогічної освіти для виявлення прогалин у розвитку цифрової компетентності вчителів та для оновлення освітніх програм з підвищення кваліфікації.

Список використаних джерел

- [1] Акмеологічні засади професійної самореалізації вчителів у системі методичної роботи загальноосвітніх навчальних закладів : колективна монографія / Л. С. Рибалко, Р. І. Черновол-Ткаченко, Т. В. Куценко. — Х. : Вид. група «Основа», 2017. — 128 с.
- [2] Биков В. Ю., Овчарук О. В. Оцінювання інформаційно-комунікаційної компетентності учнів та педагогів в умовах євроінтеграційних процесів в освіті, та інші. К. : Педагогічна думка. 2017. 160с.
- [3] Іванюк І. В., Овчарук О. В. Результати онлайн опитування готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину : 2021. Аналітичний звіт. Київ : ІТЗН НАПН України. 2021. 55 с. <https://lib.iitta.gov.ua/724564/><https://lib.iitta.gov.ua/724564/>. ISBN 978-617-95182-0-1 (PDF)
- [4] Andrade Heidi. A Critical Review of Research on Student Self-Assessment. URL: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/feduc.2019.00087/full/> Accessed on March 11, 2022 (inEnglish).
- [5] Bailey, G. Teacher self-assessment : a means for improving classroom instruction. URL: <https://eric.ed.gov/?id=ED207967>. Accessed on March 11, 2022 (inEnglish).
- [6] Tejeiro, R. A., Gomez-Vallecillo, J. L., Romero, A. F., Pelegrina, M., Wallace, A., and Emberley, E. (2012). Summative self-assessment in higher education: implications of its counting towards the final mark. *Electron. J. Res. Educ. Psychol.* 10, 789–812.